

HET NEST

Elke maandag gaat 'De Standaard' op zoek naar de wortels van een cultuurmens, en hoe die zich vertakken in hun leven en werk.

MEZZOSOPRAAN ELS MONDELAERS

‘Op mijn achtste stond ik te dirigeren voor de spiegel’

Ze groeide op in de fanfare, maar is nu gespecialiseerd in hedendaags klassiek en muziektheater. En bij wijze van hobby dirigeert mezzosopraan Els Mondelaers een koor waarin haar beide ouders zingen. ‘Zo doe ik iets terug voor hen en de streek.’ **EVA BERGHMANS**

‘Want de fanfare, ziet ge, dat is zowat het enige dat er ooit in Averbode is voorgevallen.’ Dat schreef Ernest Claes in *De fanfare van de Sint-Jansvrienden*, en het gaat evengoed op voor Okselaar, het gehucht vlak bij Averbode waar Els Mondelaers opgroeide. ‘Kijk, dit is mijn vader, in zijn chique witte kostuum.’ Ze toont een foto uit 1950, die aan de muur in het repetitielokaal van fanfare De Eendracht hangt, waar haar vader nog altijd bugel speelt. Het is uit dit lokaal dat ze als kleuter al niet weg te slaan was. ‘De fanfare is mijn vader zijn hele leven, en ik zat ook altijd hier.’

Wanneer begon jij muziek te spelen?

‘Toen ik vier of vijf was. Zodra ik te kennen gaf dat ik ook wou spelen, duwde mijn vader me een kornet, een soort trompet, in handen. Veel discussie kwam daar niet aan te pas. Mijn vader vindt alles wat niet in een fanfare past zonde van het talent. Een kornet, dat konden ze nog wel gebruiken in de fanfare. Ik heb altijd een haat-liefdeverhouding met mijn instrument gehad – zoveel moeite dat dat kost. Alleen als we met de jeugdharmonee speelden, had ik er echt plezier van. Het is ook daar dat ik mensen leerde kennen die van muziek hun beroep gemaakt hadden. Ik herinner me nog dat onze dirigent een keertje een klassiek klarinetconcert bewerkte had. Wow, dacht ik, dat is muziek met een heel andere dimensie.’

Van de fanfare naar de hedendaagse klassieke muziek is een hele stap. Hoe kwam je daarmee in aanraking?

‘Ik ontdekte de klassieke muziek thuis op cassettes met barokmuziek en het romantische orkestrepertoire. Vooral bij de muziek van Tsjaikovski droomde ik weg. Als achtjarige stond ik er altijd op te dirigeren voor de spiegel. Dan beeldde ik me in dat ik dat grote orkest voor me had zitten dat die bedwelmende muziek voor mij speelde. Mijn broer vond mijn fascinatie voor de klassieke muziek een beetje vreemd. Hij heeft mijn konijn nog begraven op het requiem van Mozart, want daar was ik ook helemaal zot van.’

‘Op mijn dertiende, toen ik algemene muziekcultuur volgde in de muziekschool, viel het mij op dat al die componisten al lang dood waren. Dat was ik niet gewend: het repertoire voor fanfare en harmonie komt van levende componisten. En de muzieklees eindigde bij *Le sacre du printemps* van Stravinsky, uit 1913. Toen begon ik me af te vragen wat er daarna kwam, wat er nog allemaal mogelijk was in de klassieke muziek. Ik had daar geen benul van. Het programma van De Singel raakte niet tot in Okselaar, er was nog niet eens internet.’

Hoe ging die wereld dan toch voor je open?

‘Toen ik op mijn zestiende overstapte naar de kunsthumaniora van het Lemmensinstituut, vroeg mijn pianojuf wat ik wou spelen. En ik dacht: ik wil de dissonante noten van de barok, net voor ze

Els Mondelaers: ‘Ik ben hier de tweede links, staand, met het armbandje en zonder zonnebril. Helemaal rechts staat mijn broer Peter en zelfs mijn schoonzus Griet staat erop. Ze zit op de eerste rij, met haar gezicht achter de microfoon, en speelt dwarsfluit. Mijn andere schoonzus, Judith, zit net voor mij en speelt altsax. Mijn andere broer staat er niet op... maar die speelde ook mee! Mijn hele familie zat in die jeugdharmonee. We hadden er een heerlijke tijd.’ © rr

oplossen in de harmonie. ‘Goede leerkrachten zijn van groot belang. Ik ben me echt gaan toeleggen op het hedendaagse repertoire toen ik zangles ging volgen bij Mireille Capelle aan het conservatorium in Gent. Daar heb ik mijn plezier in de muziek helemaal teruggevonden. Dat was ik een beetje kwijtgeraakt tijdens mijn studie muziekpedagogie aan het Lemmensinstituut.’

Wat sprak je daar zo in aan, in dat atonale?

‘Het voelde als een bevrijding, het was ineens alsof je alles kon openbreken. Toen ik *La fabbrica illuminata* van Luigi Nono hoorde, had ik het gevoel dat ik in een andere wereld terecht kwam. Dat muziek zo bevrijdend kon zijn, was een openbaring.’

Miste je je familie en je dorp toen je op internaat ging in het Lemmensinstituut?

‘Mijn moeder vond het vreselijk. Die stond hier te wenen dat ze me al kwijt was op mijn zestiende. Voor mij was het anders, ik zat met een heel grote honger die hier niet gestild kon worden. Zolang ik met muziek bezig kan zijn, heb ik niemand nodig. Dus toen ik op mijn zestiende naar het Lemmensinstituut mocht, miste ik niks. Ineens zat ik op school met allemaal mensen die zich alleen maar bezighielden met muziek en woord. Ineens was ik niet meer de rare van de klas. Dat was heerlijk.’

Wanneer wist je dat je beroepsmuzikant zou worden?

‘In het eerste middelbaar heb ik met mijn kornetje een wedstrijd van de Limburgse Muziekfedera-

tie gewonnen. Toen ik mijn beker aan mijn grootvader liet zien, zei hij tegen mijn moeder: ‘Als ze daar goed in is, moet ze daar iets mee doen.’ Ik was in shock, mijn moeder ook – zij was nog opgevoed met het idee dat meisjes naar de naaischool moesten. Ik kreeg de uitspraak van mijn grootvader niet meer uit mijn hoofd. Mijn vader had er niks op tegen. De enige die er echt over zeurde, was een pater die hier geregeld over de vloer kwam.’

Een pater? Ben je streng katholiek opgevoed?

‘Ja, ik heb nog een laatste slag meegekregen van het strenge katholieke bewind waaronder mijn moeder en vader zijn opgegroeid. Ik heb mijn eerste communie nog gedaan bij een strenge pastoor, een heel oude man met een donkere bril en een zwart kleed die ons vertelde dat we naar de hel zouden gaan als we niet braaf waren. Hij had astma, waardoor hij het woord ‘hel’ altijd met een angst-aanvallende ‘hieehh’ aanblijes.’

Heb je er iets aan overgehouden?

‘Op mijn achttiende heb ik gezegd: nu breek ik ermee. Ik worstelde met dingen. Zo had ik de neiging om me snel op te offeren, en ik was gauw van slag als iemand iets tegen mij inbracht. Toen ik ontdekte dat ik op vrouwen viel, voelde ik me ook heel slecht en schuldig. Toen wist ik: ik moet afstand nemen van het katholieke geloof. In het dorp heb ik nog lang gezweven over mijn geaardheid. Uiteindelijk had niemand er problemen mee. Ze kenden mij als Els, als di-

Els Mondelaers: ‘Nu ik het dorp kan opzoeken als ik het wil, is het verstikkende eraf.’ © Dieter Telemans

‘Ik vind het erg jammer dat de fanfares met uitsterven bedreigd zijn’

‘Mijn broer heeft mijn konijn nog begraven op het requiem van Mozart’

rigent van de fanfare van Averbode. Dat ik op vrouwen viel, veranderde daar niks aan.’

Kom je hier nog vaak?

‘Hoewel ik op mijn zestiende ben weggevlucht, ben ik altijd graag blijven terugkomen. Ik houd heel erg van het dorpsse, van de warmte, van de solidariteit. Mensen zorgen hier nog echt voor elkaar. In wezen ben ik een dorpsmens, maar ik zoek ook graag de anonimiteit van de stad op.’

‘Ik ben nogal nostalgisch van aard, ik ben opgevoed met het idee dat de dingen vroeger beter waren. Het is heel jammer dat het dorp meer en meer op een villa-wijk begint te lijken. En dat de fanfares met uitsterven bedreigd zijn. Ik heb die van Averbode tien jaar gedirigeerd om mijn zangstudie te betalen – als eerste vrouw! Dat ging niet zonder slag of stoot, maar na een tijd hadden ze wel door dat ik hen alleen maar wou helpen om beter te spelen, en bleken het supervriendelijke mensen. Toen ik vanuit dezelfde fanfare twee jaar geleden de vraag kreeg of ik een koor wou helpen oprichten en dirigeren, heb ik on-

middelrijk toegezegd. Nu kom ik voor de repetities van het koor naar Scherpenheuvel. Mijn ouders zingen erin. Ik heb er zelf ook veel deugd van. Als je vooral in grotere zalen optreedt, verlies je het directe contact met het publiek, en dat ervaar ik wel bij mijn koor. Die mensen kan ik direct iets geven. Dat voelt voor mij heel zinvol. Ik doe iets terug voor mijn ouders en voor de streek.’

Dus nu zijn de rollen tussen jou en je vader omgedraaid?

‘Nee, zo zie ik dat niet. Het is vooral plezant. Ik pik er ook geen mensen uit om ze in het zicht van de hele groep te corrigeren, ik probeer de hele groep naar een ander niveau te tillen. De dag na een repetitie krijg ik wel eens een sms van mijn ouders, dat ze heel goed geslapen hebben dankzij het zingen. Dat maakt me gelukkig.’

Els Mondelaers zingt op 17 april in ‘Real, so real’ van Marc Vanrunxt en op 2 mei in ‘Field recordings’ in het Concertgebouw in Brugge. www.elsmondelaers.com

